

تۇتە جاڙۇققۇمۇسى

قازاكتىڭ تۇتە جاڙۇققۇمۇسى 1924-جىلى ارارپ جاڙۇنى نەگىزدەلپ جاسالىنغان، ал قازاقستان وڭىرىندە قاىزىر كىرىلىشەلىپه سىتەتىلەدى، الايدا بۇل تۇتە جاڙۇققۇمۇسى قىتاي ھىلسىنەگى قازاقтар جاعىنغان وسى كۇنگە دەين كەڭ قولدىانسىقا يە. تۇتە جاڙۇققۇمۇسىنىڭ 33 ئارىپ بار بولىپ، وندا 9 داۋىستى دىبىس (ا، ئا، ھ، ئى، ۋ، ئو، ۇ، ئۇ) ، قالغاندارى داۋىسىز دىبىستار، ۋ مەن يى كەيدە داۋىستى، كەيدە داۋىسىز بولىپ كەلە بەرەدى، بۇندا دايىكىشە (ء) بار، ئېرىق ول سوزدە ك، گ، ھ قاتارلى ارىپتەر كەلسە، جازىلغاندا ئەتىسپ قالادى، دەمەك ارىپكە قوسىلمامىي جازىلادى، دايىكىشە تەك جەكە سوزدەلە باسىندا عانا جازىلادى. تۇتە جاڙۇققۇمۇسىنىڭ ارىپتەر، ولاردىڭ جەكە تۇرۇنى، سوز باسى، سوز ورتاسىمەن سوز اياعنىدا كەلگەندە جازىلۇنى تومەندەگى كەستەدە كورسەتىلدى.

Тەتە жазу әліппесى

Қазақтың тەتە жазу әліппесى 1924-жылы арап жазуына негىزделip жасалынған، ал Қазақстан өңىرىنде қазыр кирилше әліппе iستetىلەdi، алайда بۇل тەتە жазу әліппесى қytaiy елindegi қазaқtar жaғyinan осy kүngе deyin keң қoldanysىcka ie, tەtە жazu әlippesinde жalpys 33 erip bar bolyp, onda 9 dauyysty dybyys (a, ə, e, ы, i, o, ө, ү, ү) , қalғandary dauyissyz dybyystar, u men i keyde dauyysty, keyde dauyissz bolyp kelle bered, bۇnda däyekshe (ء) bar, biraq ol səzde k, g, e қatartly eripter kels, jazylfannda tүsip қalad, demek eripke қosylmam jazylad, däyekshe tek jeket səzdid basynda fana jazylad. Tote jazu әlippesindegi eripter, olardyn jeket tүry, səz basy, səz ortasymen səz ayañnda kelgende jazylu təmendeg kestede berildi.

قازاكتان كىرىلىشە عتۇرى	سوز باسمەن سوز اياعنىا كەلگەندە	سوز ورتاسىنا كەلگەندە (اپسولىيەتنى قورشالۇ)	سوز باسنا كەلگەندە	ئارىپ وزگە ارپتەرمەن جالغانعاندا	ئارىپ جەكە تۇرعاندا	رەتى
-------------------------------	---------------------------------------	---	-----------------------	--	---------------------------	------

a A	ا	ا (قار)	ا (اعاش)	ا	ا	.1
ء ئ	ا	ا (عماں)	ءا (عاءان)	ءا	ءا	.2
ب ب	ب	ب (البوم)	ب (بال)	ب ب ب	ب	.3
پ پ	پ	پ (قالپاچ)	پ پراندیک	پ پ پ	پ	.4
ت ت	ت	ت (الشن)	ت (توس)	ت ت ت	ت	.5
ى ى	ى	ى (الس)	ى (رعای)	ى ى ى	ى	.6
ي ي	(ء) ي	(ء) عبس	(ء) عربی	(ء) د می	ءی	.7
ڦ ڦ	ي	ي (کبیه لی)	ي (یوردانیا)	ي ڦ ڦ	ي	.8
و و	و	و (مول)	و (ورمان)	و	و	.9
ء ئ	(ء) و	و (عمور)	ءو (عومس)	(ء) و	ءو	.10
ڦ ڦ	ڦ	ڦ (مۇرسن)	ڦ (وری)	ڦ	ڦ	.11
ي Y	(ء) ڦ	و (عەمۇلايم)	عو (عۇش)	(ء) ڦ	عو	.12
y Y	ڦ	ڦ (وقوشی)	ڦ (ۋاقت)	ڦ	ڦ	.13
ڦ ڦ	ڦ	ڦ (مۆۋار)	ڦ (ۋاگزال)	ڦ	ڦ	.14
p P	ر ر	ر (اقېرن)	ر (راس)	ر	ر	.15

ز Z	ز ز	ز (قارب عا)	ز (زات)	ز	ز	.16
س C	س س	س (کھلستی)	س (شو)	س س س	س	.17
ش III	ش ش	ش (قامشی)	ش (شاشو)	ش ش ش	ش	.18
ح X	ح ح	ح (یحرام)	ح (حات)	ح ح ح	ح	.19
ج Ж	ج ج	ج (قالجا)	ج (جول)	ج ج ج	ج	.20
چ Ч	چ چ	چ (الچس)	چ چاقماق)	چ چ چ	چ	.21
ک K	ک ک	ک (برتکی)	ک (کھش)	ک ک ک	ک	.22
ڭ H	ڭڭڭ	ڭ (ءەڭس)	ڭ (اشعال)	ڭڭڭ	ڭ	.23
ق Q	ق ق	ق (القا)	ق (قار)	ق ق ق	ق	.24
ه h	ه	ه (الهیرا)	ه (هار)	ه ه ه	ه	.25
گ Г	گ گ	گ (ماڭگى)	گ (گول)	گ گ گ	گ	.26
ع F	ع ع	ع (العاش)	ع (عالسم)	ع ع ع	ع	.27
د Д	د د	د (قولداۋ)	د (دوس)	د د د	د	.28
ە E	ە ە	ە (اڪەم)	ە (ەركىن)	ە ە ە	ە	.29
ل ل	ل ل	ل (اقلى)	ل (لوپۇر)	ل ل ل	ل	.30

M M	م م	م (الم)	م (ماقتا)	م م م	م	.31
H H	ن ن	ن (هكىنىشى)	ن (نور)	ن ن ن	ن	.32
ف ف	ف ف	ف (الفارابي)	ف (فارس)	ف ف ف	ف	.33
			دايهكشه		ء	-
			ل + ا = لا		لا	-
			ل + ئا = ئلا		ئلا	-

كومپیوتوردا توتە جازۋ دەتال قۇرالى مۇندا بار، ونى ئۇرسىرىپ، ورناتىپ السڭز، Windows

<https://nvrislam.net/qural.php>

كىريلىشە جانە توتە جازۋىدى عوزارا سايىكەستىرىۋ قۇرالى مۇندا بەرلىگەن،

<https://nvrislam.net/k.php>

بۇل قىقاشا ماته‌ريال nvrislam.net جاعنان ارنايى دايىندالدى، قاتىسىتى سۇراقتار بولسا nvrislam.net كە حابارلاسڭز
نەمەسە ئېزدىڭ ھلەت nvrislam.net@gmail.com عا حابارلاسڭز، كۆپ راقىمەت.

Tote jazw alphabet widely used by Kazakhs in China, tote jazw based on arabic letters, this material prepared by

nvrislam.net, please contact our email nvrislam.net@gmail.com if necessary.

Email: nvrislam.net@gmail.com

WWW: nvrislam.net

FB: fb.com/tanirtaw

IG: instagram.com/tanirtaw